

Brüssel, 24. oktoober 2022
(OR. en)

13975/22

ENV 1060
AGRI 577
FORETS 104
PECHE 416
POLMAR 67
PI 138
ONU 125
RECH 562
CADREFIN 187

MENETLUSE TULEMUS

Saatja: Nõukogu peasekretariaat

Kuupäev: 24. oktoober 2022

Saaja: Delegatsioonid

Eelmise dok nr: 13784/1/22 REV 1

Teema: Bioloogilise mitmekesisuse konventsioon

- Bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni osaliste konverentsi 15. istungjärk (COP 15)
 - Cartagena bioohutuse protokolli osaliste koosoleku ülesandeid täitva bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni osaliste konverentsi kümnes istungjärk (COP-MOP 10)
 - Geneetilistele ressurssidele juurdepääsu ja nende kasutamisest saadava tulu õiglase ja erapooletu jaotamise Nagoya protokolli osaliste koosoleku ülesandeid täitva bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni osaliste konverentsi neljas istungjärk (COP-MOP 4)
 - (Montréal, Kanada, 7.–19. detsember 2022)
– Nõukogu järeldused
-

Delegatsioonidele edastatakse lisas 24. oktoobril 2022 toimunud nõukogu 3903. istungil heaks kiidetud nõukogu järeldused eespool nimetatud temal.

Bioloogilise mitmekesisuse konventsioon

**Bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni osaliste konverentsi 15. istungjärgu (COP 15)
ettevalmistamine**

**Cartagena bioohutuse protokollide osaliste koosoleku ülesandeid täitva bioloogilise
mitmekesisuse konventsiooni osaliste konverentsi kümnenda istungjärgu (COP-MOP 10)
ettevalmistamine**

**Geneetilistele ressurssidele juurdepääsu ja nende kasutamisest saadava tulu õiglase ja
erapooletu jaotamise Nagoya protokollide osaliste koosoleku ülesandeid täitva bioloogilise
mitmekesisuse konventsiooni osaliste konverentsi neljanda istungjärgu (COP-MOP 4)
ettevalmistamine**

(Montréal, Kanada, 7.–19. detsember 2022)

- Eelnõu: nõukogu järeldused -

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

TULETADES MEELDE nõukogu järeldusi järgmistel teemadel:

- põlisrahvad¹;
- bioloogilise mitmekesisuse konventsioon: bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni osaliste konverentsi 14. istungjärgu (COP 14) ettevalmistamine, Cartagena bioohutuse protokollide osaliste koosoleku ülesandeid täitva bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni osaliste konverentsi üheksanda istungjärgu (COP-MOP 9) ettevalmistamine, geneetilistele ressurssidele juurdepääsu ja nende kasutamisest saadava tulu õiglase ja erapooletu jaotamise Nagoya protokollide osaliste koosoleku ülesandeid täitva bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni osaliste konverentsi kolmanda istungjärgu (COP-MOP 3) ettevalmistamine²;
- ookeanid ja mered³;

¹ ST 8814/17.

² ST 12948/18.

³ ST 14249/19.

- strateegia „Kestlik biomajandus Euroopas: majanduse, ühiskonna ja keskkonna vaheliste sidemete tugevdamine“⁴;
- ulatuslikumad meetmed maailma metsade kaitseks ja taastamiseks⁵;
- 2020. aasta järgse ülemaailmse bioloogilise mitmekesisuse raamistiku ettevalmistamine – bioloogilise mitmekesisuse konventsioon⁶;
- strateegia „Talust taldrikule“⁷;
- elurikkuse kaitseks on vaja võtta kiireloomulisi meetmeid⁸;
- teeme majanduse taastamise ringluspõhiseks ja keskkonnahoidlikuks⁹;
- liidu keskkonnasäästlike kemikaalide strateegia: aeg tegutseda¹⁰;
- ELi prioriteedid ÜRO toidusüsteemide 2021. aasta tippkohtumiseks¹¹;
- uus ELi metsastrateegia aastani 2030¹²;
- ELi kliimadiplomaatia: Glasgow’ tulemuste rakendamise kiirendamine¹³;

⁴ ST 14594/19.

⁵ ST 15151/19.

⁶ ST 15272/19 + COR 1.

⁷ ST 12099/20.

⁸ ST 12210/20.

⁹ ST 13852/20.

¹⁰ ST 6941/21.

¹¹ ST 9335/21.

¹² ST 13537/21.

¹³ ST 6120/22.

RÕHUTADES vajadust bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni ja selle protokollide täieliku ja tulemusliku rakendamise järele ning OLLES SÜGAVALT MURES bioloogilise mitmekesisuse jätkuva vähenemise ning selle tagajärgede pärast ökosüsteemi teenuste osutamist ja inimeste heaolu silmas pidades, nagu on toonitatud viiendas üleilmse bioloogilise mitmekesisuse ülevaates („Global Biodiversity Outlook 5“, GBO-5)¹⁴ ning valitsustevahelise bioloogilist mitmekesisust ja ökosüsteemi teenuseid käsitleva teaduslik-poliitilise foorumi (IPBES),¹⁵ valitsustevahelise kliimamuutuste paneeli¹⁶ ja rahvusvahelise ressurside töörühma¹⁷ avaldatud aruannetes, TÕSTES ESILE asjaolu, et neis kõigis on jõutud kindla seisukohani bioloogilise mitmekesisuse vähenemise, ökosüsteemi seisundi halvenemise, kliimamuutuste ning reostusega seotud globaalsete kriiside omavahelise seotuse ning kiireloomuliste ja ümberkujundavate muutuste vajalikkuse suhtes, kuna olukorra halvenemine jätkub ja praeguste suundumuste jätkumise stsenaariumi korral on tagajärjed tõenäoliselt pöördumatud;

¹⁴ Bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni sekretariaat (2020), „Global Biodiversity Outlook 5“. Montréal.

¹⁵ Nt IPBES (2019): valitsustevahelise bioloogilist mitmekesisust ja ökosüsteemi teenuseid käsitleva teaduslik-poliitilise foorumi bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemi teenuste ülemaailmse hindamise aruanne; IPBES (2022): valitsustevahelise bioloogilist mitmekesisust ja ökosüsteemi teenuseid käsitleva teaduslik-poliitilise foorumi looduslike liikide säästva kasutamise temaatiline hindamine; IPBES (2022): valitsustevahelise bioloogilist mitmekesisust ja ökosüsteemi teenuseid käsitleva teaduslik-poliitilise foorumi meetodiline hindamine, mis käsitleb looduse mitmesuguseid väärtusi ja nende hindamist.

¹⁶ Kuues hindamisaruanne „The Ocean and Cryosphere in a Changing Climate, The Climate Change and Land, The Global Warming of 1.5°C“ („Ookean ja krüosfäär muutuvast kliimast, kliimamuutused ja maa, ülemaailmne soojenemine 1,5 °C võrra“).

¹⁷ Rahvusvaheline ressurside töörühm (2019). „Global Resources Outlook 2019: Natural Resources for the Future We Want“ („Ülemaailmne ressurside ülevaade 2019: loodusvarad sellise tuleviku jaoks, mida me tahame“).

TUNNISTADES, et ÜRO kestliku arengu tegevuskava 2030 ja selle kestliku arengu eesmärgid, ÜRO ökosüsteemide taastamise aastakümme ja ÜRO ookeanikümne on väga asjakohased ja üksteist vastastikku toetavad vahendid; ning TERVITADES ÜRO Keskkonnaassamblee viiendal istungjärgul (UNEA 5) vastu võetud resolutsioone¹⁸ „End Plastic Pollution: towards an international legally binding instrument“ („Lõpp plastireostusele: leppida kokku rahvusvahelises õiguslikult siduvas vahendis“), „Enhancing Circular Economy as a contribution to achieving sustainable consumption and production“ („Ringmajanduse edendamine kui panus kestliku tarbimise ja tootmise saavutamisse“), „Sustainable nitrogen management“ („Lämmastiku säästev majandamine“), „Sound management of chemicals and waste“ („Kemikaalide ja jäätmete ohutu käitlemine“) ning „Nature-based solutions for supporting sustainable development“ („Looduspõhised lahendused kestliku arengu toetamiseks“), kus on esitatud looduspõhiste lahenduste rahvusvahelisel tasandil kokku lepitud määratlus; TERVITADES samuti ÜRO Peaassamblee resolutsiooni „The human right to a clean, healthy and sustainable environment“¹⁹ („Õigus puhtale, tervislikule ja kestlikule keskkonnale kui inimõigus“) ning poliitilist deklaratsiooni „Our Ocean, our future, our responsibility“ („Meie ookean, meie tulevik, meie vastutus“), mis võeti vastu 2022. aasta juunis ja juulis Lissabonis toimunud teisel ÜRO ookeanikonverentsil.

MÕISTES kõige karmimalt HUKKA Venemaa Föderatsiooni agressioonisõja Ukraina vastu, kuna see rikub rängalt rahvusvahelist õigust ning põhjustab äärmiselt palju inimohvreid ja vigastusi, sealhulgas tsiviilisikute seas, samuti pikaajalist keskkonnaseisundi halvenemist, reostust ning ohtu bioloogilise mitmekesisusele ja ökosüsteemidele, hävitab looduslikke elupaiku ja kaitsealasid, sealhulgas haruldaste ja ohustatud liikide kaitsealasid, kusjuures rikutakse bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni, ning põhjustab bioloogilise mitmekesisuse vähenemise peatamiseks ja looduse taastamiseks hädavajalike meetmete viibimist; RÕHUTADES, et Venemaa sõda Ukraina vastu avaldab lisaks ülemaailmse julgeoleku ja stabiilsuse kahjustamisele suurt mõju majandusele ja toiduga kindlustatusele; sellega tuleks kiiresti tegeleda jõuliste reageerimismeetmete ja rahvusvahelise üldsuse tegevuse kaudu; NÕUDES, et Venemaa lõpetaks viivitamata oma sõjalise tegevuse, ning TEHES ETTEPANEKU, et Venemaad peetaks vastutavaks muu hulgas elurikkusele ja ökosüsteemidele Ukrainas tekitatud kahju eest;

RÕHUTADES, et ringmajanduse poole püüdlemine on väga oluline kestlike tarbimis- ja tootmismudelite saavutamiseks, mis aitavad võidelda ülemaailmse bioloogilise mitmekesisuse vähenemise, kliimamuutuste, raadamise, ökosüsteemi seisundi halvenemise, veepuuduse, reostuse ja inimeste tervisele avalduva mõjuga;

¹⁸ UNEP/EA.5/Res.2, Res.5, Res.7, Res.11 ja Res.14.

¹⁹ Resolutsioon A/RES/76/300.

KINNITADES TAAS Rio keskkonna- ja arengudeklaratsioonis sisalduva ettevaatusprintsipi tähtsust bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni ja selle protokollide jaoks ning konventsiooni rakendamise jaoks kõikidel tasanditel;

I peatükk: 2020. aasta järgne üleilmne elurikkuse raamistik, sellega seotud küsimused ja rakendamise parandamise mehhanismid

1. KUTSUB ÜLES võtma vastu ambitsioonika, laiaulatusliku ja murrangulise 2020. aasta järgse üleilmse elurikkuse raamistiku, millel on selge, lühidalt sõnastatud ja motiveeriv eesmärk, mida on lihtne tutvustada, käivitamiseks kohese muutusteni viivate meetmete võtmise, et peatada ja pöörata tagasi elurikkuse vähenemine ning saavutada seeläbi 2030. aastaks loodust säästev elukorraldus;
2. TÕOTAB seada ambitsioonikaid ning võimaluse korral mõõdetavaid ja tähtajaga pikaajalisi eesmärke 2050. aastaks, samuti tulemustele suunatud vahe-eesmärke ja tegevustele suunatud eesmärke 2030. aastaks, mis võimaldavad tegeleda tulemuslikult ja samal ajal elurikkuse vähenemise otsese ja kaudsete põhjustega, on ulatuslikumad kui Aichi bioloogilise mitmekesisuse eesmärgid ning mida toetavad hästitoimiv ja täiustatud rakendusmehhanism ning asjakohaste näitajatega tugev seireraamistik;
3. RÕHUTAB, et eesmärgid peaksid hõlmama muu hulgas ka järgmisi elemente ja meetmeid:
 - 2030. aastaks vähemalt 30% maailma maismaast ja vähemalt 30% maailmamerest – eriti alad, mis on elurikkuse ja ökosüsteemi teenuste seisukohast eriliselt olulised – tulemuslikult kaitse alla võtmine, rakendades selleks tulemuslikult ja õiglaselt majandatavaid ökoloogilist mitmekesisust ja omavahel hästi ühendatud kaitsealade süsteeme ja muid tulemuslikke territooriumipõhiseid kaitsemeetmeid²⁰, ning põlisrahvaste ja kohalike kogukondade õiguste kaitsmine, nagu on sätestatud ÜRO põlisrahvaste õiguste deklaratsioonis ja rahvusvahelises inimõigustelases õiguses;

²⁰ Nagu on määratletud dokumendis CBD/COP/DEC/14/8.

- 2030. aastaks jõupingutuste suurendamine kahjustatud ökosüsteemide tulemusliku taastamise nimel, et elurikkus saaks hakata taastuma, kolme miljardi hektari ulatuses kahjustatud maa ja mageveeökosüsteemide ning kolme miljardi hektari ulatuses ookeaniökosüsteemide – sealhulgas süsinikurikkad ökosüsteemid ja mullad – taastamise alustamine ning ökosüsteemide terviklikkuse ja ühendatuse suurendamine, rohe- ja sinialade laiendamine ning elurikkuse suurendamine linnapiirkondades;
- 2030. aastaks igasugusele ebaseaduslikule, mittekestlikule või ohtlikule looduslike liikide püüdmisele, nendega kauplemisele ja nende tarbimisele lõpu tegemine, võttes liikide kaitsmiseks ambitsioonikaid meetmeid, sealhulgas meetmeid ohustatud liikide kaitsestaatuse parandamiseks;
- 2030. aastaks inimtegevusest tingitud teadaolevate ohustatud liikide väljasuremise peatamine ja 2050. aastaks igasuguse inimtegevusest tingitud väljasuremise peatamine, samuti looduslike ja kodustatud liikide populatsioonide väljasuremisohu vähendamine ning nende geneetilise mitmekesisuse ja kohanemispotentsiaali kaitsmine ja säilitamine;
- 2030. aastaks looduspõhiste lahenduste²¹ potentsiaali täielik ärakasutamine, tagades samal ajal neile sotsiaalsed ja keskkonnaalased kaitsemeetmed ning suurendades neist saadavat mitmesugust kasu;
- 2030. aastaks kõigist allikatest – sealhulgas kemikaalid, väetised, pestitsiidid ja muud ained, eriti väga ohtlikud ained – tulenevate saastetasemete ja -ohtude ning müra- ja valgusreostuse vähendamine tasemeni, mis ei kahjusta elurikkust, ökosüsteemide toimimist ega inimeste tervist, seades väetiste ja pestitsiidide kasutamise vähendamiseks arvulised eesmärgid, ning plastireostusele lõpu tegemine;
- 2030. aastaks võõrliikide sissetoomise teede kontrolli alla võtmine, kõigi esmajärgus tähelepanu nõudvate invasiivsete võõrliikide sissetoomise ja kinnistumise tõkestamine, invasiivsete võõrliikide sissetoomise ja kinnistumise määra vähendamine ning juba kinnistunud invasiivsete võõrliikide hävitamine või ohjamine, vähendamaks nende mõju elurikkusele;

²¹ Nagu on määratletud ÜRO Keskkonnaassamblee resolutsioonis „Looduspõhised lahendused kestliku arengu toetamiseks“ (UNEP/EA.5/Res.5).

- 2030. aastaks kõigi tootmistegevuseks kasutatavate alade kestlik majandamine, elurikkuse kestliku kasutamise edendamine ning agroökoloogiliste põhimõtete ja muude asjakohaste elurikkust soosivate tavade rakendamine olulises mahus ja kindlaks määratud arvuliste eesmärkide kohaselt, muu hulgas parandades oluliselt tolmeldajate seisundit ja muldade elurikkust ning suurendades nende süsteemide pikaajalist tootlikkust, ressursitõhusust ja vastupidavust, kaitstes ja taastades elurikkust ning säilitades ökosüsteemiteenuseid;
 - 2030. aastaks meetmete võtmine selle nimel, et tegeleda kõigi ökosüsteemide puhul maa- ja merekasutuse muutustega, millel on negatiivne mõju elurikkusele, samuti olemasolevate tervete, ülioluliste ja ohustatud ökosüsteemide säilitamine ning muude elurikkuse poolest suure väärtusega alade kadumise minimeerimine;
4. TOONITAB, et on ülioluline rakendada üleilmse elurikkuse raamistikku kõigil tasanditel, ajendamaks valitsused ja terve ühiskond tegudele, ja kogu ÜRO süsteemis; TOONITAB, et Sharm el Sheikhist Kunmingini ulatuv inimeste ja looduse tegevuskava on üleilmse elurikkuse raamistiku eduka rakendamise jaoks oluline, ja TERVITAB rakendamise, vastutamise ja läbipaistvuse parandamist toetavate vahendite loomist ja rakendamist;
5. MÄRGIB TUNNUSTAVALT, et suur arv riike on pühendunud elurikkuse vähenemise suundumuse ümberpööramisele 2030. aastaks, nagu on näha sellest, et nad on kinnitanud juhtide lubaduse seista looduse eest või liitunud inimeste ja looduse heaolu nimel kõrgeid sihte seadva koalitsiooniga, ülemaailmse ookeaniliiduga, elurikkusega väljaspool riiklikku jurisdiktsiooni olevatel aladel tegeleva kõrgeid sihte seadva koalitsiooniga või siniste juhtide algatusega; TERVITAB nende ja muude asjaomaste koalitsioonide katalüsaatorina toimimist seoses kõrgete ambitsioonidega kõnealuse raamistiku väljatöötamisel ja rakendamisel ning KUTSUB seni nende koalitsioonidega veel mitte liitunud riike seda tegema;

6. RÕHUTAB põlisrahvaste ja kohalike kogukondade – sealhulgas nende täielikul ja tulemuslikul osalemisel eelneva vabatahtliku ja teadva nõusoleku alusel – traditsiooniliste teadmiste, uuenduste ja säästvate tavade olulisust ning TUNNUSTAB põlisrahvaste ja kohalike kogukondade õigusi, nagu need on sätestatud põlisrahvaste õiguste ÜRO deklaratsioonis, üleilmse elurikkuse raamistiku väljatöötamisel ja rakendamisel;
7. TOONITAB, et riigi tasandist madalama tasandi valitsuste, linnade ja muude kohalike omavalitsuste, valitsusväliste organisatsioonide, naisteühenduste, noorteühenduste, äri- ja rahandusringkondade, teadusringkondade, akadeemiliste ringkondade, elurikkusega seotud või sellest sõltuvate sektorite esindajate, kodanike ja muude sidusrühmade täielik ja tulemuslik kaasalöömine, milles tunnustatakse korrektselt nende vastavaid rolle, on raamistiku väljatöötamise ning tõhusa ja tulemusliku rakendamise jaoks ülioluline;
8. JUHIB TÄHELEPANU sellele, et üleilmses elurikkuse raamistikus on tähtis tugevdada sidet elurikkuse kaitse ning inimõiguste, põlvkondadevahelise õigluse, soolise võrdõiguslikkuse ning õigustepõhiste ja sooaspekte arvestavate käsituste vahel, ning KUTSUB ÜLES võtma vastu 2020. aasta järgse soolise võrdõiguslikkuse tegevuskava;

Geneetilisi ressursse puudutavad digitaalsed järjestuse andmed

9. KINNITADES oma valmisolekut aidata kaasa geneetilisi ressursse puudutavate digitaalsete järjestuse andmete küsimusele lahenduse leidmisele, RÕHUTAB, et lahendus peab põhinema andmebaaside puhul olemasolevatel tavadel, säilitama avalikest andmebaasidest pärit digitaalsetele järjestuse andmetele avatud juurdepääsu ning hõlmama suutlikkuse suurendamist, olema praktiline ja hõlpsasti rakendatav, tagama õiguskindluse ja -selguse, olema rohkem kasulik kui kulukas ja muude erivahenditega vastastikku toetav ning tagama, et sellest saadav kasu aitab kaasa elurikkuse kaitsmisele ja kestlikule kasutamisele ning toetab asjaomaste kestliku arengu eesmärkide saavutamist;

Ressursside kasutuselevõtmine ja rahastamismehhanism

10. TUNNISTAB sihipärase, prognoositava ja piisava ressursside kasutuselevõtmise olulisust elurikkuse kaitsmiseks;
11. JUHIB TÄHELEPANU sellele, et EL ja selle liikmesriigid ühiselt täitsid endale võetud kohustuse kahekordistada elurikkust toetavaid rahavooge arenguriikidesse ja üleminekuriikidesse 2015. aastaks ning säilitada seda taset 2020. aastani; TULETAB MEELDE Euroopa Komisjoni võetud kohustust kahekordistada elurikkuse välisrahastamine ELi poolt, eriti kõige haavatavatele riikidele suunatud rahastamine, ja TULETAB MEELDE, et ELi liikmesriigid üheskoos on kõige suuremad panustajad Ülemaailmsesse Keskkonnanfondi (GEF) ja kaheksas GEFi vahendite täiendamine suurendab elurikkuse rahvusvahelist rahastamist märkimisväärselt;
12. RÕHUTAB, et üleilmse elurikkuse raamistiku rakendamiseks on vaja tõhustada olemasolevate ressursside kasutamist ning võtta kõigist allikatest kasutusele uusi ja täiendavaid ressursse, ja TOONITAB, et kõik riigid peaksid võtma kasutusele täiendavaid rahalisi vahendeid, kõrvaldamaks üleilmne elurikkuse rahastamise puudujääk järgmiste meetmete toel:
 - kõigi rahavoogude üleilmse elurikkuse raamistiku eesmärkidega vastavusse viimine ning kõigi asjaomaste rahavoogude puhul elurikkuse kaitse tagamine, et vältida negatiivset mõju elurikkusele ja võimaluse korral tuua selle kaudu elurikkusele seotud kasu;
 - elurikkust kahjustavate stiimulite, sealhulgas subsiidiumide kindlaks tegemine 2025. aastaks ning nende kaotamine ja ümbersuunamine 2030. aastaks, et minimeerida nende negatiivne mõju ning laiendada positiivseid stiimuleid ja majanduslikke vahendeid;
 - nii elurikkuse riigisisese kui ka rahvusvahelise rahastamise suurendamine kooskõlas üleilmse elurikkuse raamistiku eesmärkidega, sealhulgas järgmiste tegevuste abil:
 - o Ülemaailmse Keskkonnanfondi kui bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni finantsmehhanismi tugevdamine, tagades panustamise elurikkuse rahastamisse ja üleilmse elurikkuse raamistiku tulemusliku rakendamise;

- rahvusvaheliste ja riiklike nii avaliku kui ka erasektori finantsasutuste, sealhulgas mitmepoolsete arengupankade kindel pühendumine elurikkuse kaitsmise nimel võetavate ambitsioonikate meetmete veelgi tugevdamisele, erasektori rahaliste vahendite kaasamise suurendamisele, õigusraamistiku reformide toetamisele asjakohaste vahendite väljatöötamise teel ning enda looduskaitse rahastamiseks antud summade suurendamisele ja avaldamisele, võttes bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni osaliste konverentsi 15. istungjärgu teise osa (CBD COP 15.2) toimumise ajaks endale kohustuse anda konkreetne panus rahvusvahelisse elurikkuse rahastamisse;
- kliimameetmetega koostoime suurendamine, sealhulgas võttes eesmärgiks suurendada looduspõhiste lahenduste rahastamist, kuna need toovad mitmesugust kasu loodusele, kliimale ja inimestele;
- riiklike elurikkuse strateegiate ja tegevuskavadega kooskõlas olevate riiklike elurikkuse rahastamise kavade või sarnaste vahendite väljatöötamine ja rakendamine;

Suutlikkuse suurendamine, tehnika ja teaduse alane koostöö, teadmushaldus ja kommunikatsioon

13. RÕHUTAB, et suutlikkuse suurendamine ja arendamine, tehnosiire, tehnika ja teaduse alane koostöö ning teadmushaldus on üleilmse elurikkuse raamistiku tulemusliku ja tõhusa rakendamise jaoks esmatähtsad vahendid ning kommunikatsiooni, haridust ja avalikkuse teadlikkust, teadustöö tegemist ja teadmuse loomist ja haldust on vaja tugevdada, ja KUTSUB ÜLES võtma vastu pikaajalise strateegilise raamistiku suutlikkuse suurendamiseks pärast 2020. aastat, teadmushalduse komponendi ja kommunikatsioonistrateegia üleilmse elurikkuse raamistiku jaoks;
14. RÕHUTAB, et tehnika ja teaduse alase koostöö, tehnosiirde ja suutlikkuse suurendamise tarvis on vaja piirkondlikke keskusi, ja TERVITAB ettevalmistusi üleilmse elurikkuse teadmuskeskuse loomiseks;

Planeerimis-, seire-, aruandlus- ja läbivaatusmehhanismid

15. KUTSUB ÜLES võtma konventsiooniosaliste konverentsi 15. istungjärgul vastu tugeva ja täiustatud planeerimis-, aruandlus- ja läbivaatusmehhanismi ühes hästitoimiva tulemusnäitajatega seireraamistikuga, tagamaks ja parandamaks rakendamist ning suurendamaks poliitilist pühendumist, vältides samal ajal dubleerimist ja kattumist muude olemasolevate mehhanismidega; see hõlmab järgmist:
- ajakohastatud või läbivaadatud riiklikud elurikkuse strateegiad ja tegevuskavad peamiste vahenditena, mis võimaldavad bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni rakendada riiklikul tasandil kooskõlas üleilmse elurikkuse raamistiku eesmärkidega sellise aja jooksul, et küsimust saaks arutada konventsiooniosaliste konverentsi 16. istungjärgul;
 - riiklike elurikkuse strateegiate ja tegevuskavade osana või eraldi seatud riiklikud eesmärgid, millest antakse aru või teatatakse kokkulepitud vormi kohaselt;
 - rakendamise edenemist käsitlevad riiklikud aruanded, mis on koostatud kokkulepitud vormide kohaselt ja milles kasutatakse seireraamistiku peamisi, osa- ja täiendavaid näitajaid ning muid näitajaid;
 - hinnang ühise ambitsioonikuse kohta, mis põhineb riiklikel eesmärkidel ja valitsusväliste osalejate võetud vabatahtlikel kohustustel;
 - kõrgetasemelise poliitilise osalusega läbipaistev ja õigeaegne ülemaailmse kokkuvõtte tegemine, hindamaks üleilmse elurikkuse raamistiku rakendamisega seotud ühist ambitsioonikust ja tehtud edusamme, millele järgneb reageerimisetapp vajaduse korral riiklike ambitsioonide ja rakendamise nimel tehtavate jõupingutuste suurendamiseks;
 - valitsusväliste osalejate võetud vabatahtlike kohustuste registreerimise mehhanism;
 - toetusmehhanismid, näiteks UNEP-WCMC välja töötatud mehhanismid teabe, vahendite ja lähenemisviiside koondamiseks, et toetada konventsiooniosalisi eesmärkide nimel tehtava töö edenemise jälgimisel;
16. TÕOTAB seada prioriteediks abi andmist suutlikkuse suurendamiseks ja arendustegevusi üleilmse elurikkuse raamistiku rakendamiseks, keskendudes riiklike elurikkuse strateegiate ja tegevuskavade ning riiklike elurikkuse rahastamise kavade väljatöötamisele ja rakendamisele, samuti aruandlusele ja läbivaatamisele;

Koostöö muude konventsioonidega ja rahvusvaheliste organisatsioonidega

17. RÕHUTAB, et üleilmne elurikkuse raamistik peaks toimima üldise üleilmse tegevusraamistikuna kõigi osaliste, muude riikide, ametite ja organisatsioonide, konventsioonide, kokkulepete ja protsesside jaoks, sealhulgas kogu ÜRO süsteemis, samuti põlisrahvaste ja kohalike kogukondade ning kõigi sidusrühmade jaoks, et peatada ja pöörata ümber elurikkuse vähenemine, tagades seeläbi elurikkuseesmärkide sidusa rakendamise ning edendades koostööd ja koostoimet kõigi osalejate vahel, toetades bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni ja selle protokollide rakendamist kestliku arengu tegevuskava 2030 ja selles seatud kestliku arengu eesmärkide saavutamiseks;
18. RÕHUTAB konkreetselt, et on tarvis veelgi tugevdada elurikkusega seotud konventsioonide ja kokkulepete vahel toimuvat koostööd üleilmse elurikkuse raamistiku rakendamise ja selle üle tehtava järelevalve edendamiseks vastavate volituste piires, soosida vastastikku toetavaid otsuseid, viia strateegiad üleilmse elurikkuse raamistikuga kooskõlla ning edendada temaatilisi arutelusid sellistes olulistes küsimustes nagu elurikkuse vähenemise peamised põhjused;
19. RÕHUTAB, et on vaja täielikult ära kasutada IPBESi ja IPCC asjaomaseid aruandeid, ning JULGUSTAB neid kaht organit omavahel ühistegevusi korraldama;

Elurikkuse küsimuse süvalaiendamine valdkondade sees ja vahel

20. RÕHUTAB, et elurikkuse küsimuse süvalaiendamine kõigis poliitikameetmetes ja valdkondades ning nende vahel on kriitiliselt tähtis; KUTSUB ÜLES võtma bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni alusel vastu pikaajalise strateegilise lähenemisviisi elurikkuse küsimuse süvalaiendamise suhtes ning elurikkuse heaks tegutsevaid piirkondlikke omavalitsusi, linnu ja muid kohalikke omavalitsusi käsitleva tegevuskava (aastateks 2021–2030);
21. TÕOTAB näidata eeskju, lõimides elurikkuse küsimuse täielikult kõigisse asjakohastesse valdkondlikesse ja valdkondadevahelistesse kavadesse ELi, riiklikul ja kohalikul tasandil, et tagada seeläbi kogu valitsemissektorit ja kogu ühiskonda hõlmav lähenemisviis;

22. KUTSUB ÜLES võtma vastu raamistiku, mis tagab:

- elurikkuse eesmärkide süvalaiendamise 2030. aastaks kõigil valitsustasanditel ja kõigis valdkondades, eelkõige põllumajandus, metsandus, kalandus, vesiviljelus, rahandus, turism, tervishoid, töötlev tööstus, taristu, energeetika ja mäetööstus, sealhulgas loimides elurikkuse ja ökosüsteemi teenuste mitmesugused väärtused, vältides negatiivset mõju elurikkusele kogu väärtusahelas, sealhulgas tootmise, kaubanduse ja tarbimise kõigis etappides, rahvamajanduse arvepidamises ja ärraamatupidamises ning kõigis poliitikameetmetes ja investeeringutes, ning suurendades positiivset mõju;
- mittedaastvate tarbimis-, kaubandus- ja tootmisharjumuste ja -tavade kaotamise, toetades samal ajal üleilmset üleminekut ringmajandusele, sealhulgas vähendades poole võrra maailmas ühe elaniku kohta tekkivate toidujäätmete kogust ning vähendades 2030. aastaks oluliselt üleilmset ökoloogilist jalajälge ja viies selle hiljemalt 2050. aastaks planeedi taluvuspiiridesse;
- et kõik hankimis- ja tootmistavad, tarneahelad ning loodusvarade kasutamist hõlmavad tegevused on kestlikud; ning
- et ettevõtjad ja finantsasutused hindavad oma elurikkusega seotud riske, elurikkusele avaldatavat mõju ja elurikkusest sõltuvust ning annavad nende kohta aru ja avaldavad need, samuti väldivad, vähendavad ja maandavad neid riske ja negatiivseid mõjusid;

II peatükk – Bioloogilise mitmekesisuse konventsioon – Muud küsimused

Merede ja rannikualade elurikkus

23. Tuletab meelde, et ÜRO Peaassamblee resolutsioonis 72/73 kinnitatakse, et ÜRO mereõiguse konventsiooniga (UNCLOS) kehtestatakse õigusraamistik, millele peab vastama kogu ookeanidel ja meredel toimuv tegevus;
24. **KINNITAB VEEL KORD** vajadust minimeerida tõhusate kaitse- ja säästva majandamise meetmete abil kalapüügi ja vesiviljeluse negatiivset mõju merekeskkonnale, tagades merest ja vesiviljelusest toidu tootmise täieliku kestlikkuse, sealhulgas lõpetades üleüügi ja hävitava mõjuga püügitavad, kaotades kahjulikud kalandustoetused, lõpetades ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi, minimeerides tundlike liikide (sealhulgas kaitsealused ja/või ohustatud vaalalised, merelinnud, kilpkonnad, haid) juhupüüki ning noorkalade ja mittediivliikide kaaspüüki;
25. **VÄLJENDAB HEAMEELT** edusammude üle ökoloogiliselt representatiivsete ja hästi ühendatud mere- ja rannikukaitsealade loomisel, tõhusal juhtimisel ja majandamise parandamisel ning muude asjakohasel teaduslikul ja tehnilisel teabel põhinevate tõhusate kaitsemeetmete võtmisel;
26. **PEAB TERVITATAVAKS** täiendavaid arutelusid ökoloogiliselt või bioloogiliselt oluliste alade (EBSA) üle, et viia edukalt lõpule muudetud menetlus EBSA-de kindlaksmääramiseks kooskõlas ÜRO mereõiguse konventsiooniga; **RÕHUTAB**, et EBSA-sid puudutava protsessi tulemuste puhul tuleks täielikult austada rannikuriigi suveräänsust, suveräänsid õigusi või jurisdiktsiooni, nagu on sätestatud ÜRO mereõiguse konventsioonis; **TOETAB** Atlandi ookeani kirdeosa EBSA-sid käsitleva seminari koondaruannete arvessevõtmist;

27. RÕHUTAB kiireloomulist vajadust võtta meetmeid mereökosüsteemide säilitamiseks, taastamiseks ja säästvaks kasutamiseks ning ookeanidele avalduva inimtekkelise surve vähendamiseks, sealhulgas ülepüügist, merekasutuse muutusest, reostusest, näiteks ülemäärastest toitainetest, ohtlikest ainetest ja plastist põhjustatud reostusest, ning veealusest müra tuleneva surve vähendamiseks, suurendades seeläbi ookeanide vastupanuvõimet kliimamuutustele, sealhulgas tundlikes polaarpiirkondades, kus kliimamuutused on suuremad, mis ohustab inimühiskonda ja ökosüsteeme, ning tunnistades ookeanide põhjapanevat rolli seoses kliimamuutustega;
28. VÕTAB TEADMISEKS valitsustevahelise konverentsi 5. istungjärgu (IGC-5) esimesel poolel tehtud otsustavaid edusamme seoses ÜRO mereõiguse konventsiooni raames välja töötatud rahvusvahelise õiguslikult siduva dokumendiga, mis käsitleb mere elurikkuse säilitamist ja säästvat kasutamist väljaspool riiklikku jurisdiktsiooni olevatel aladel; KUTSUB ÜLES jätkama kiiresti läbirääkimisi ning kohustub KA EDASPIDI kasutama kogu ELi diplomaatilist mõjujõudu ja teavitusvõimekust, et jõuda viivitamata ambitsioonika ja tõhusa kokkuleppeni;
29. RÕHUTAB rannikuelupaikade säilitamise ja taastamise tähtsust, sealhulgas säästva majandamise tavade toetamise kaudu;

Invasiivsed võõrliigid

30. JULGUSTAB bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni osalisi suurendama koostööd ja jätkama tööd invasiivseid võõrliike käsitlevate meetodite, vahendite, meetmete ja strateegiatega, et vähendada nende mõju elurikkusele;

Bioloogiline mitmekesisus ja kliimamuutus

31. RÕHUTAB, et kliimameetmed ja bioloogilise mitmekesisuse kaitse peaksid käima käsikäes, et minimeerida kliimamuutuste mõju bioloogilisele mitmekesisusele, edendada ökosüsteemide panust kliimamuutuste ja nende mõju vastasesse võitlusesse ning vältida kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise meetmete negatiivset mõju bioloogilisele mitmekesisusele; JÄTKAB KINDLALT asjaomaste vahendite ja protsesside vahelise koostöö ja koostoime tugevdamist ning looduspõhiste lahenduste edasist laiendamist, tagades samal ajal nende sotsiaalsed ja keskkonnaalased kaitsemeetmed, et vastastikku tugevdada kaasnevaid hüvesid kliimamuutuste leevendamisel ja nendega kohanemisel ning pöörata tagasi bioloogilise mitmekesisuse vähenemine;

Bioloogiline mitmekesisus ja muld

32. TUNNISTAB mulla elurikkuse tähtsust kliimamuutuste leevendamisel ja nendega kohanemisel ning kõigi inimeste toiduga ja toitumisalase kindlustatuse tagamisel ning INNUSTAB bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni osalisi integreerima mulla elurikkuse säilitamise, taastamise ja säästva kasutamise põllumajandustavadesse, maastikuplaneerimisse, maa ja mulla majandamisse, arenguprogrammidesse ja muudesse asjakohastesse poliitikavaldkondadesse;

Elurikkus ja tervis

33. RÕHUTAB tungivat vajadust veelgi edendada ja rakendada terviseühitsuse põhimõtet,²² sealhulgas elurikkuse ja tervise seoste peavoolustamise kaudu kõigis poliitikavaldkondades ja sektorites ning kogu valitsemissektorit ja kogu ühiskonda hõlmava lähenemisviisi kohaldamise kaudu, ning TOETAB, et COP 16 kohtumisel arendatakse edasi ja võetaks vastu elurikkuse ja tervise ülemaailmse tegevuskava, milles käsitletakse ökosüsteemide seisundi halvenemise ja elurikkuse vähenemise põhjuseid ning nende tagajärgi inimeste, loomade, taimede ja nende ühise keskkonna tervisele ja heaolule;

²² Nagu on määratlenud terviseühitsuse kõrgetasemeline eksperdirühm ja mille on heaks kiitnud terviseühitsuse neljapoolne liit.

Sünteetiline bioloogia

34. VÄLJENDAB HEAMEELT sünteetilise bioloogia uusimate tehnoloogiliste arengute ulatusliku ja korrapärase seire- ja hindamisprotsessi väljatöötamise ja loomise üle ning TOETAB eelistatava valikuna valdkondadevahelise ajutise tehnilise eksperdirühma (AHTAG) loomist;
35. RÕHUTAB, kui oluline on kohaldada muudetud geeniülekanedega organismide suhtes ettevaatusprintsipi ja riskihindamist;

III peatükk – Cartagena bioohutuse protokoll

36. KUTSUB ÜLES võtma vastu Cartagena protokolliga rakenduskava (2022–2030), mis on seotud üleilmse elurikkuse raamistikuga ja täiendab seda, ning MÄRGIB MUREGA, et protokolliga täielikult rakendanud osaliste arv on piiratud;
37. KUTSUB ÜLES võtma vastu Cartagena bioohutuse protokolliga suutlikkuse suurendamise tegevuskava ning vastutust ja kahju hüvitamist käsitlevat Nagoya – Kuala Lumpuri lisaprotokolliga, mis täiendavad pikaajalist strateegilist raamistikku suutlikkuse suurendamiseks pärast 2020. aastat;
38. TERVITAB järeltusi Cartagena protokolliga neljanda hindamise ja läbivaatamise kohta ning protokolliga strateegilise kava 2011–2020 lõplikku hindamist; MÄRGIB siiski MUREGA, et selle analüüsi tegemiseks oli saadaval vaid piiratud arv raporteid, ning lisaks SOOVITAB Cartagena protokolliga osalistel, kes ei ole veel oma riiklikku aruannet esitanud, TUNGIVALT esitada see niipea kui võimalik;
39. VÄLJENDAB HEAMEELT riskihindamise ja riskijuhtimise ajutise tehnilise eksperdirühma (AHTEG) töö üle ning teadusliku, tehnilise ja tehnoloogilise konsultatsiooni allorgani (SBSTTA) soovitusel töötada välja täiendavad juhendmaterjalid, et toetada muudetud geeniülekanedega muundatud elusorganismide juhtumipõhist riskihindamist, mis keskendub nii üldküsimustele kui ka lähituleviku rakendustele;

40. TERVITAB samuti AHTEGi sotsiaal-majanduslike kaalutlusi käsitlevat tööd, mis täiendab Cartagena bioohutuse protokollis artikli 26 kohaseid vabatahtlike suuniseid sotsiaal-majanduslike kaalutluste hindamise kohta;
41. TOETAB eelistatud variandina riskihindamise ja riskijuhtimise AHTEGi loomist ning RÕHUTAB, et kõik välja töötatud täiendavad juhendmaterjalid peaksid olema kõrge tehnilise ja teadusliku kvaliteediga, kasulikud ja kohaldatavad;
42. KUTSUB protokollis osaliste koosolekuna toimivat konventsiooniosaliste konverentsi kümneks istungiks ÜLES võtma vajalikke meetmeid ja tegema otsuseid, et tagada bioohutuse täielik integreerimine üleilmsesse elurikkuse raamistikku;
43. TERVITAB Cartagena protokollis Nagoya-Kuala Lumpur lisaprotokollis jõustumist ning julgustab kõiki osalisi seda dokumenti võimalikult kiiresti ratifitseerima;

IV peatükk – Geneetiliste ressurssidele juurdepääsu ja nende kasutamisest saadava tulu õiglase ja erapooletu jaotamise Nagoya protokoll

44. RÕHUTAB vajadust täielikult rakendada Nagoya protokollis ning parandada selle tulemuslikkust ja tõhusust, sealhulgas vajaduse korral ressurssidele juurdepääsu ja tulu õiglase jaotamise standardsete ja lihtsustatud meetmete väljatöötamise kaudu, eelkõige selleks, et edendada bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni eesmärkidel tehtavaid teadusuuringuid, ning rõhutab vajadust toetada suutlikkuse suurendamist ja arendamist selle saavutamiseks;
45. KUTSUB osalisi ÜLES pöörama oma ressurssidele juurdepääsu ja tulu õiglast jaotamist käsitlevate õigusaktide või regulatiivsete nõuete väljatöötamisel ja rakendamisel nõuetekohaselt tähelepanu geneetiliste ressursside tähtsusele toidu ja põllumajanduse jaoks ning nende erilisele rollile toiduga kindlustatuse tagamisel, samuti võimalike hädaolukordade puhul, mis ohustavad või kahjustavad inimeste, loomade või taimede tervist, võttes samal ajal arvesse ka muude asjakohaste rahvusvaheliste õigusaktide ja foorumite (nt FAO, WHO või WIPO) arengut;

46. RÕHUTAB, kui oluline on teha kättesaadavaks kogu teave ressurssidele juurdepääsu ja tulu õiglase jaotamise meetmete kohta ning muu asjakohane teave, mis on vajalik ressurssidele juurdepääsu ja tulu õiglase jaotamise Nagoya protokollis teabevõrgustiku tõhusaks rakendamiseks.
-